

Právní stanovisko společnosti INTERGRAM k otázce služebních vozů

Ministerstvo kultury předložilo veřejnosti své Informativní stanovisko odboru autorského práva Ministerstva kultury k nárokování odměn za užívání autorádií zabudovaných ve služebních/firemních vozidlech ze dne 16. prosince 2011, ve kterém se zabývá otázkou legitimacy požadavku nositelů práv autorských a práv souvisejících s právem autorským na postup i v těchto případech podle § 18, resp. §§ 71, 74, 76, 78, 80 a 82 AZ.

Úvodem je třeba konstatovat, že AZ jako takový uvádí výčet práv, která jejich nositelům přísluší (příčemž minimálně v případě § 12 jde zcela určitě o výčet demonstrativní – viz § 12 odst. 5 AZ) a dále taxativní (tedy konečný a závazný) výčet výjimek a omezení těchto práv. Neuvádí žádné definice pro užití „veřejné a neveřejné“ a pojem veřejnosti jako takový přímo nedefinuje. Obsahuje však jasné vymezení pojmu „osobní potřeba fyzické osoby“ proti pojmu „vlastní vnitřní potřeba právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby“ (srv. §§ 30 a 30a – viz dále). Pro uplatnění výjimek a omezení pak AZ obsahuje závazné výkladové pravidlo uvedené v § 29 AZ.

INTERGRAM v otázce služebních/firemních vozidel vychází z § 18, resp. §23 AZ (ve spojitosti s §§ 71, 74, 76, 78, 80 a 82 AZ). Ačkoliv AZ přímo nedefinuje pojem veřejnost či veřejné užití, sám v této souvislosti používá pouze pojmy

pro výčet práv: veřejnost

zatímco u výjimek zná pouze pojmy: užití pro osobní potřebu fyzické osoby a užití pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby.

Žádné jiné pojmy pro možnost užití práv nezná, tedy žádné užití soukromé, osobní ve smyslu užití pro zaměstnance podniku apod.

Ministerstvo kultury ve svém Informativním stanovisku uvádí, že je především nutno jako klíčovou otázku zkoumat, zda skutečně jde právně i fakticky (sic!) o sdělování *veřejnosti* ve smyslu uvedených ustanovení AZ“ (§ 23, resp. §§ 12 a 18 AZ). K pojmu veřejnosti uvádí, že pro neexistenci právního zakotvení tohoto pojmu v AZ se v praxi vychází z toho, že pojem *veřejnost* je určitý

protiklad pojmu *soukromí* a dále k tomu uvádí citaci z judikatury ISD (C-306/05), i když připouští, že jde o „poněkud“ jinou souvislost. K tomu je třeba říci, že uvedený judikát se týká užití v hotelových pokojích. Z pojmu „výraz *veřejnost* se týká neurčitého počtu potenciálních televizních diváků“ si Ministerstvo kultury dovozuje, že v případě veřejnosti musí jít o „dosti vysoký počet osob“. Co k takovéto interpretaci Ministerstvo kultury vedlo a čím ji odůvodňuje, bohužel, není uvedeno. Podle našeho názoru je takováto interpretace ničím nepodložená a nenesení se v duchu citovaného judikátu. Pojem *neurčitý počet potenciálních diváků* nemůže znamenat nic jiného, než že není předem vymezen pouze určitý divák (diváci), tedy že není předem dáno, kolik takovýchto diváků bude. To samé ovšem platí i v případě užití předmětů ochrany ve služebních vozidlech. I v tomto případě totiž není předem vymezeno, kdo bude posluchačem, ale je předem zřejmé, že půjde především o zaměstnance, jejichž okruh není neměnný a není tedy předem omezen. Vzhledem k tomu, že uživatelem ve smyslu AZ není zaměstnanec, ale pouze sám zaměstnavatel, je to tedy zaměstnavatel, kdo zpřístupňuje předměty ochrany veřejnosti (tedy neurčitému počtu potenciálních posluchačů), která je zde reprezentována především jeho zaměstnanci, a tím podle našeho názoru jednoznačně naplňuje pojem sdělování veřejnosti jak je upraven v § 18 odst. 1, resp. i § 23 AZ.

AZ neobsahuje z § 23 žádnou jinou výjimku či omezení (pomineme-li přímo v něm uvedenou možnost zpřístupňování díla pacientům při poskytování zdravotní péče ve zdravotnických zařízeních, což je nade vše pochybnost v rozporu s právem EU), než volné užití uvedené v § 30 AZ. V tomto ustanovení se však jedná vysloveně pouze o výjimku určenou pro *osobní potřebu fyzické osoby*. K tomuto pojmu a jeho výkladu je třeba se podívat na následující § 30a, který od *osobní potřeby fyzické osoby* jednoznačně odlišuje užití pro *vlastní vnitřní potřebu právnické nebo podnikající fyzické osoby* a zákonodárce tak mimo jakoukoliv pochybnost odlišil osobní potřebu fyzické osoby a osoby právnické či podnikající osoby fyzické. Ustanovení § 30a AZ se však v žádném případě nevztahuje k § 23 AZ. Pokud MK ve svém stanovisku odkazuje u pojmu *osobní potřeba fyzické osoby* na Komentář k AZ z roku 2007, potom je vytrhuje z celkového kontextu a zcela pomíjí fakt, že v případě § 23 uživatelem ve smyslu AZ není zaměstnanec (ten je pouze koncovým posluchačem tak, jako je u hotelových pokojů hotelový host koncovým divákem), nýbrž zaměstnavatel,

který díla vysílaná rozhlasem či televizím zpřístupňuje, byť především (nikoli však nezbytně pouze) svým zaměstnancům. K tomu je možné ještě doplnit ze stanoviska Ústavu autorského práva, práv průmyslových a práva soutěžního Právnické fakulty Univerzity Karlovy ze dne 27. 3. 2003 (str. 3, bod 4), které bylo zpracováno k problematice tzv. klubů vlastníků CD, že „pojem veřejnosti je třeba vykládat podle konkrétního způsobu užití – jednak tradičně ve smyslu individuálně neurčeného okruhu osob (kohokoli), ale i osob individuálně určených (např. v případech „on demand“ užití). Rozlišuje se mezi užitím předmětů ochrany pro vlastní osobní potřebu a mezi užitím veřejným, o které jde vždy, přesahuje-li užití meze užití soukromého, tj. rámec osobního soukromí fyzické osoby“ a kde se dále mj. konstatuje, že „vývoj evropské legislativy (zejména tzv. Informační směrnice) však naznačuje, že pojetí osobní potřeby bude zásadně užší než dosud, a to ve smyslu osobního soukromí fyzické osoby a k účelům, které nejsou přímo či nepřímo komerční“. V témže stanovisku se dále uvádí, že „Pojem veřejnosti je potřebné vykládat podle konkrétního způsobu užití – tradičně ve smyslu individuálně neurčeného okruhu osob, ale i osob individuálně určených. Rozlišuje se mezi užitím předmětů ochrany pro vlastní osobní potřebu a mezi užitím veřejným, o které jde vždy, přesahuje-li užití meze užití soukromého, tj. rámec osobního soukromí fyzické osoby“. Na základě výše uvedeného, sdělování předmětů ochrany (tj. děl, výkonů a záznamů) veřejnosti může směřovat vůči individuálně neurčeným osobám nebo i osobám individuálně určeným a každé užití nad rámec užití pro osobní potřebu lze považovat za užití dle autorského zákona, pokud naň nespadá zvláštní výjimka.

Omezení práv uvedené v § 30 je dále vázáno na podmínku, že účelem takového užití není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Touto otázkou se pak Informativní stanovisko Ministerstva kultury zabývá, ale překvapivě zřejmě dospívá k názoru, že k takovému prospěchu v případě zaměstnavatele nedochází. S takovýmto názorem nemůžeme souhlasit. Naopak, právě skutečnost, že i v případě služebních/firemních vozidel se zpřístupňování veřejnosti děje především za účelem obvykle nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu, bylo pro rozhodování INTERGRAM jak k této problematice přistoupit zásadní. Zaměstnavatelé nejsou obvykle altruisté. To, že své provozovny, kanceláře a vozidla vybavují mj. také přístroji způsobilými zpřístupňovat vysílání svým zaměstnancům, patří k celkovému zlepšování pracovního prostředí. A to se děje proto, že lepší pracovní prostředí

a lepší pracovní podmínky jako takové podněcují vyšší pracovní výkony, což zaměstnavateli výše uváděný hospodářský či obchodní prospěch přináší.

Co Informativní stanovisko MK zcela opomíjí je základní výkladové pravidlo obsažené ve všech mezinárodních úmluvách i právních normách EU, které český AZ obsahuje v § 29. Podle tohoto pravidla je uplatnění každé výjimky možné pouze za splnění tří podmínek, přičemž tyto podmínky jsou kumulativní (tedy je nezbytné, aby byly naplněny všechny tři současně). Každou výjimku či omezení práv je tedy možné uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených v AZ, pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora. Podíváme-li se blíže na tyto tři podmínky je zjevné, že Informativním stanoviskem vyloučené užití předmětů ochrany ve služebních/firemních vozidlech nespĺňuje hned dvě ze tří uváděných podmínek:

- AZ neobsahuje žádnou výjimku, která by se na uvedené užití vztahovala
- tím, že by zaměstnavatelé mohli bez udělených licencí užívat předměty ochrany uváděným způsobem, by k nepřiměřenému dotčení oprávněných zájmů autora jistě docházelo - jedná se o masově rozšířený způsob užití děl, který se děje za účelem dosažení hospodářského či obchodního prospěchu zaměstnavatele.

V závěru Informativního stanoviska MK uvádí jako další argument proti, že nezjistilo žádný členský stát EU, ve kterém by se licencovalo užití autorádií ve služebních/firemních vozech. Tento názor považujeme z hlediska posuzování vztahu § 23 AZ k užití předmětů ochrany ve služebních/firemních vozidle za zcela bezpředmětný. Pokud bychom totiž na takovýto argument přistoupili, bylo by ho zapotřebí aplikovat také v ostatních částech § 23 AZ. Neznáme žádný členský stát EU, ve kterém by existovala výjimka pro užití předmětů ochrany pacientům při poskytování zdravotní péče ve zdravotnických zařízeních tak, jak je v našem AZ uvedena, ani neznáme členský stát EU, ve kterém by cena licence pro/či odměna nositelům práv za možnost provozování nepřímé veřejné produkce byla vázána na výši koncesionářských poplatků placených veřejnoprávním vysílatelům nebo jinou skutečnost, která s autorským právem nijak nespoisí.